

Kommunedelplan for naturmangfold

Plan 2025-2030

Versjon: Vedtatt 15.12.2025

Oversikt over endringer etter offentlig ettersyn

Tabellen viser oversikt over endringer i planforslaget etter politisk behandling 28. august 2025, og den påfølgende høringsperioden.

Plan:

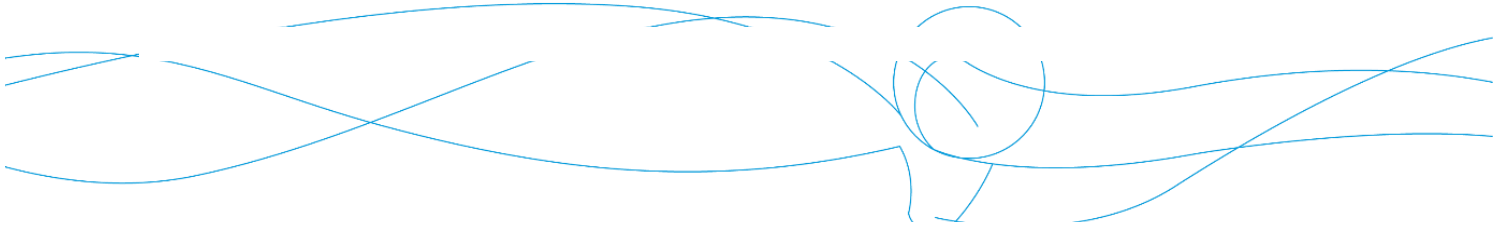
Sidetall	Endring tilføyning
5	Lagt til nytt avsnitt som landbruksnæringens nøkkelrolle
7	Lagt til figur 1, definerer nasjonalt, regionalt og lokalt viktige naturtyper Definisjon økosystem iht naturmangfoldsloven § 3 bokstav t
9	Lagt til: - Utviklingsplan for Rogaland 2025-2028 - Regionalplan for natur og klimakompetanse (planutkast på høring) - Fylkesplan for regional utvikling, areal og mobilitet (Oppstart 2025) - Statlige planretningslinjer for klima og energi - Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet
10	Lagt til tekst om kulturmiljøplanen
13	Lagt til graf som viser negative påvirkningsfaktorer på arter
14	Lagt til graf som viser antall truede arter som påvirkes negativt av ulike arealendringer.
15	Presisering at statuskartet kun gjelder kartlegging av naturtyper Figurtekst oppdatert med henvisning til tabell med fargekodeforklaringer
16	Tegnforklaring oppdatert slik at den stemmer bedre overens faktisk utført kartlegging i Gjesdal.
18	Lagt til blågrønne strukturer sin funksjon mtp klimatilpasning. Lagt til eksempler på rødlista naturtyper
19	Lagt til at store trær er viktig mtp klimatilpasning
21	Lagt til konsekvenser av ny gjødselsforskrift mtp pressområder landbruk Lagt til figur 10- dyrkbar jord i Gjesdal kommune
22	Lagt til figur 11- fremstilling av verneområder.
23	Lagt til «skoger i Dirdal» og «Utvidelse Ragstjørna» som foreslåtte verneområder
28	Lagt til kulepunkt «jordbruksareal»
29	Lagt til forslag om hvordan kommunen skal arbeide med planvask Lagt til punkt om bøndernes nøkkelrolle for å ivareta naturmangfold
30	Lagt til at tiltakshaver er ansvarlig for NiN-kartlegging v utilstrekkelig kunnskapsgrunnlag
31	5.1.2: Lagt til at avbøtende tiltak må være realistiske Lagt til referanse til nydyrkingsforskriften 5.1.3: Spesifisert at regelverket gjelder uavhengig av om naturtype er registrert. 5.1.4: Spesifisert at alle myr- og våtmarksområder trolig ikke er registrert.
33	5.1.8: Supplert forbud iht. motorferdselsloven.

Handlingsdel:

Punkt	Endring tilføyning
	Nummerering av tiltak lagt til
1.1	Lagt til at fylkets areal- og naturregnskap skal leses til grunn i forarbeid til revidering av neste KPA.
2.3	Pkt 4.1 omgjort til pkt 2.3. Punktet er flyttet fra temaområde restaurering til arealnøytralitet. Det er også gjort en presisering i kommentarfelt på hvordan samarbeid med bondelaget og prioritering for tilskuddssøknader vil bli gjort.
3.1	Lagt til tiltakshavers ansvar i kommentarfelt
4.1	Presisering i kommentarfelt på hvordan samarbeid med bondelaget og prioritering for tilskuddssøknader vil bli gjort.
4.5	Lagt til pkt. 4.6 «Mulighetsstudie for å fjerne/utbedre vandringshindre i Figgjoelva»
6.3	Lagt til pkt. 6.3 «Redusere sørv i Edlandsvatnet og Limavatnet»
7.3	Lagt til pkt 7.3 « Forvaltning og tilsyn etter forurensingsloven og gjødselsforskriften»
7.5	Lagt til pkt 7.5 «E-læringskurs om naturmangfoldsloven»
9.1	Lagt til gyvel ved parkering Flassabekken barnehage

Kunnskapsdel:

Sidetall	Endring tilføyning
8/9	Lagt til bruk av gjødselskanon og gjødsling av beiter
18	Lagt til tekst om kulturmiljø
19	Oppdatert rødlistestatus iht. rødlista for naturtyper 2025
22	Oppdatert rødlistestatus iht. rødlista for naturtyper 2025
24/25	Lagt til tabell fra Naturstrategi for våtmark
26	Lagt til myr og våtmarksområder sin funksjon mtp. klimatilpasning
27	Oppdatert rødlistestatus iht. rødlista for naturtyper 2025
33	Supplert store træs funksjon i et klimatilpassningsperspektiv
35	Lagt til info og kart som viser arealer med potensiale for gjengroing
40	Oppdatering på antall laks fanget i Figgjoelva i 2024
54	Lagt til blågrønne strukturers funksjon mtp. klimatilpasning

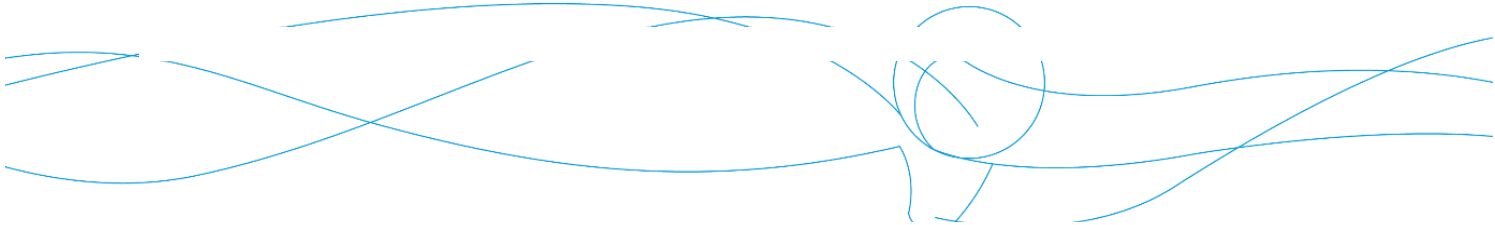
Innhold

Innledning.....	3
Ord- og begrepsavklaring	6
1. Overordnede føringer	8
1.1. Internasjonale avtaler.....	8
1.2. Sentrale nasjonale og regionale føringer.....	9
1.3. Kommunale føringer	10
2. Fokusområder og mål	11
3. Medvirkning.....	12
4. Naturmangfold i Gjesdal kommune	13
4.1 Hva er de største truslene mot naturmangfold i kommunen?	13
4.2 Hva har vi allerede kartlagt av naturmangfold i kommunen?	15
4.3 Hvilke områder og arter er særlig viktige å bevare?	18
4.4 Hvilket kartleggingsbehov har vi i kommunen?	20
4.5 Hvordan skal vi sikre ivaretagelse av naturmangfoldet i framtiden?.....	26
8. Retningslinjer	30
5.1 Forslag til nye generelle retningslinjer til naturmangfoldsplanen.....	30
5.1.1 Utbygging	30
5.1.2 Arealer avsatt til LNFR-formål inkludert kjerneområde landbruk	30
5.1.3 Utvalgte naturtyper	31
5.1.4 Myr og våtmark.....	31
5.1.5 Kartlagte naturtyper	31
5.1.6 Store trær	32
5.1.7 Vilt	32
5.1.8 Motorisert ferdsel i utmark	32
Vedlegg	a
Vedlegg 1: Handlingsdel	a
Vedlegg 2: Kunnskapsdel	a
Vedlegg 3: Oversikt over kartlagt natur i Gjesdal	a
Vedlegg 4: Medvirkning i planprosessen.....	a

Foto:

Forside: Trestamme i Perlå på Ålgård

Bakside: Brenning av kystlynghei

Innledning

Verden og Norge står overfor en varslet klima- og naturkrise, blant annet fordi mennesker over lengre tid har utnyttet naturen i for stor grad. Naturmangfold er summen av alle typer liv som finnes i naturen, og danner grunnlaget for menneskets liv på jorda, både i dag og for fremtidige generasjoner. Vi er avhengige av bærekraftige og hardføre økosystemer, som kan levere livgivende økosystemtjenester som mat, drikkevann, medisiner og frisk luft. Naturen med sitt mangfold bygges ned og fragmenteres i et urovekkende tempo. Nedbygging av naturarealer kan gi tap av økosystemtjenester, true arter eller være en kilde til klimagassutslipp. Bærekraftig forvaltning og rett skjøtsel av naturen, er avgjørende for å stanse tap av naturmangfold.

Kommunedelplan for naturmangfold, heretter omtalt som naturmangfoldplanen, er et arbeid som er underlagt overordnede nasjonale føringer. Planarbeidet er delvis finansiert av Miljødirektoratet, og er basert på Stortingsmelding 14 (2015-2016) *Natur for livet*:

Utarbeidelse av egen kommunedelplan for naturmangfold, der kommunen identifiserer og tar hensyn til naturverdier av både nasjonal, regional og lokal betydning, vil være et viktig bidrag til den mer grundige interesseavveiningen som skal foretas i den etterfølgende prosessen med kommuneplanens arealdel.

En hovedsatsing i kommuneplanens samfunnsdel, er å skape bærekraftige lokalsamfunn. Minstekravet for å oppnå bærekraftig utvikling er at vi tar vare på naturen. Denne planen er laget for å ivareta naturen i Gjesdal, og den underbygger allerede fastsatte mål i kommunens klima- og miljøplan. Naturmangfoldplanen består av dette plandokumentet med handlingsdel. I tillegg er det utarbeidet en kunnskapsdel som danner fargrunnlaget for planen.

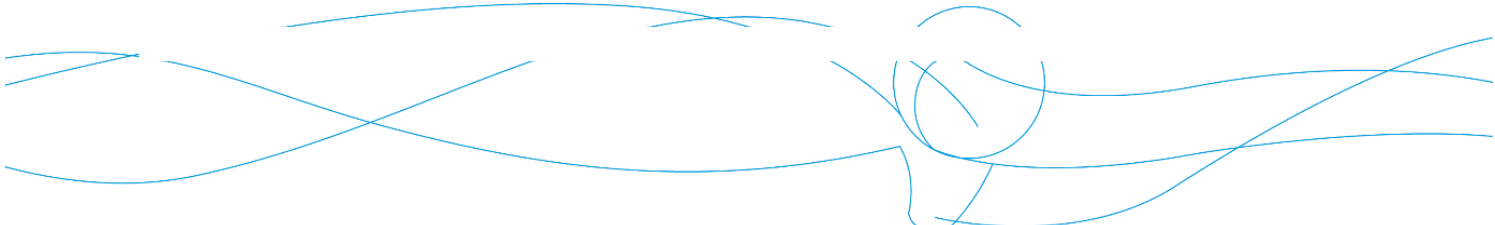
Naturmangfoldplanen fastsetter mål og foreslår retningslinjer for naturmangfoldet i kommunen, definerer prinsipper for arealbruk i kommunen og svarer opp hovedspørsmålene fra planprogrammet:

- Hva er kommunens største trusler mot naturmangfoldet?
- Hva har vi allerede kartlagt av naturmangfold i kommunen?
- Hvilke områder og arter er viktige å bevare?
- Hvilke kartleggingsbehov har vi i kommunen?
- Hvordan skal vi sikre ivaretagelse av naturmangfoldet i framtiden?

Kunnskapsdelen gir oversikt over det vi vet om naturmangfoldet i Gjesdal, gir utdypende svar på de omtalte hovedspørsmålene, og danner det faglige grunnlaget for planen.

Handlingsdelen fastsetter konkrete tiltak for å ivareta naturmangfoldet i kommunen. Vedlagt planen ligger også en komplett liste over gjennomførte naturtypekartlegginger i kommunen.

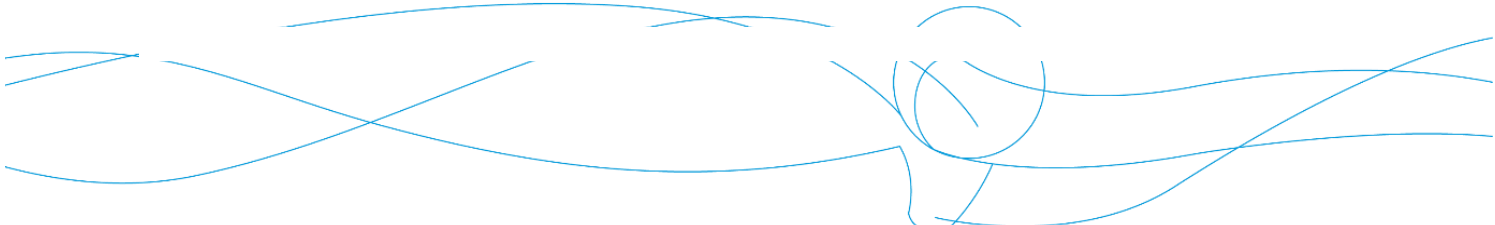
Praktisk og daglig gjennomføring av planens handlingsdel, må prioriteres i handlings- og økonomiplanen (HØP) og må innarbeides i kommunens ulike virksomheter og avdelinger

dersom tiltakene skal bli realisert. I handlingsdelen er det definert ansvarlig enhet for hvert enkelt tiltak.

I Gjesdal kommune eies og forvaltes store deler av arealene av bønder. Det gir landbruksnæringen en sentral rolle i arbeidet med å ivareta naturmangfoldet i kommunen. Gjennom aktiv skjøtsel bidrar bøndene til å opprettholde verdifulle naturtyper og leveområder for mange arter. Å opprettholde samarbeid med landbruksnæringen er avgjørende både for å ivareta naturmangfoldet og samtidig sikre nødvendig matproduksjon.

Naturmangfoldplanen konsentrerer seg utelukkende om naturverdiene i Gjesdal kommune. Andre hensyn som matproduksjon, friluftsliv, økonomi, og reguleringsstatus er ikke tatt med i vurderingen. Slike avveininger skal håndteres i den enkelte sak når de blir relevante.

Ord- og begrepsavklaring

Ansvarsart: En art som har en vesentlig del av sin utbredelse i vårt land/region som vi har et spesielt ansvar for å bevare.

Arealnøytralitet: Gjenbruke og fortette områder som allerede er utbygd, fremfor å bygge ned landbruksarealer og natur.

Biologisk mangfold: Mangfoldet av alt liv som finnes på jorda. Begrepet omfatter både levende organismer (arter), naturtyper (økosystemene) disse artene lever i, og det genetiske mangfoldet innen de enkelte artsgrupper.

Blågrønne strukturer: Samlebetegnelse av flere økologisk funksjonsområder/nettverk av små og store naturområder, parker, bekker, elver og vann, og sammenhengen mellom dem. Omfatter også korridorer, kantsoner og hoppesteiner.

Buffersone: Sone rundt et viktig leveområde. Buffersonen har til hensikt å hindre negativ utvendig påvirkning på leveområdet.

Fragmentering: Oppsplitting av leveområder i mindre og usammenhengende deler. Utbygging, veier, landbruksveier og hogst er typiske årsaker til fragmentering.

Fremmede arter: Arter som er spredt av mennesker til områder der de ikke hører naturlig hjemme.

Grå arealer: Arealer som allerede er tatt i bruk, eller sterkt påvirket av menneskelig bygge- og anleggsaktivitet, herunder alle typer bebyggelse, konstruksjoner og permanent opparbeidet overflate samt tilhørende arealer.

Korridor: Stripper med vegetasjon mellom to leveområder. Korridoren kobler altså sammen fragmenterte leveområder. Bredde på korridor avhenger av art.

Landskapsøkologiske arealprinsipper: Retningslinjer for hvordan arealer bør planlegges og forvaltes for å ivareta økologiske prosesser og biologisk mangfold i landskapet. Se også kap. 4.5.

Leveområde (habitat): En art sitt foretrukne leveområde med de beste livsbetingelsene for arten. Slåttemark, dammer, gammel skog er eksempel på viktige leveområder for mange arter.

Naturmangfold: Biologisk mangfold, landskapsmessig mangfold og geologisk mangfold, som ikke i det alt vesentlige er et resultat av menneskers påvirkning (naturmangfoldsloven § 3).

Naturtype: Ensartet type natur med alle arter som lever der, og miljøet de lever i.

Naturvern: Begrep som brukes om bevaring av natur og naturressurser. Brukes som hovedregel om tiltak eller reguleringer som skal hindre menneskelige inngrep eller forurensning av naturen. Det finnes fem typer vern for landområder: Nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat, biotopvern, marine verneområder.

Prioriterte arter: En art som er særlig truet av utrydding og som har fått spesiell beskyttelse etter naturmangfoldsloven.

Rødlista arter og naturtyper: En liste over arter eller naturtyper med vurdering av deres risiko for å dø ut eller forsvinne fra et område. Rødlista utarbeides av Artsdatabanken i samarbeid med fagekspertene. Lista inneholder også arter som er naturlig sjeldne og derfor utsatte for å dø ut. En art som er direkte truet, står i fare for å dø ut i nærmeste fremtid. En art som er sårbar er i sterk tilbakegang.

Store trær: Trær med en stammediameter i henhold til artsdatabanken sin [tabell](#) (4TS Trestørrelse). Diameter skal måles 130 cm over terreng.

Utvalgte naturtyper: Naturtype som er bestemt at skal anses som særlig viktig, også i offentlig saksbehandling, og som det foreligger et lovpålagt særskilt ansvar for å ivareta (Naturmangfoldsloven § 52).

Vesentlige terrenginngrep: Vesentlige terrenginngrep regnes som alle endringer i terreng som er underlagt søknadsplikt etter plan- og bygningsloven § 20-1.

Viktige naturtype (nasjonalt, regionalt eller lokalt): En type natur med stor betydning for biologisk mangfold, økologiske prosesser eller som inneholder sjeldne eller truede arter. Miljødirektoratet har identifisert 111 naturtyper som skal registreres og kartlegges basert på kriterier som truet status, dårlig kartlegging og sentrale økosystemfunksjoner.

Utvalgskriterium	Lokalitetskvalitet				
	Svært lav	Lav	Moderat	Høy	Svært høy
Utvalgte naturtyper etter naturmangfoldloven	Svært stor verdi	Svært stor verdi	Svært stor verdi	Svært stor verdi	Svært stor verdi
Kritisk truet (CR)	Middels verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	Svært stor verdi	Svært stor verdi
Sterkt truet (EN)	Middels verdi	Stor verdi	Stor verdi	Svært stor verdi	Svært stor verdi
Sårbar (VU)	Middels verdi	Stor verdi	Stor verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Sentral økosystemfunksjon	Noe verdi	Middels verdi	Stor verdi	Stor verdi	Svært stor verdi
Nær truet (NT)	Noe verdi	Middels verdi	Middels verdi	Stor verdi	Stor verdi
Spesielt dårlig kartlagt	Noe verdi	Middels verdi	Middels verdi	Stor verdi	Stor verdi

Figur 1: Over rød strek: Nasjonalt, regionalt viktige naturtyper.
Under rød strek: Lokalt viktige naturtyper.

Økosystem: Et mer eller mindre velavgrenset og ensartet natursystem der samfunn av planter, dyr, sopp og mikroorganismer fungerer i samspill innbyrdes og med det ikke-levende miljøet. Eksempler på økosystem er beite og kulturlandskap, skog, høyfjell og våtmark.

Økosystemtjenester: Goder, tjenester eller produkter som naturen gir mennesker. Begrepet økosystemtjenester er utviklet for å forstå sammenheng mellom tilstand i økosystemer og menneskelig velferd. Det skilles gjerne mellom:

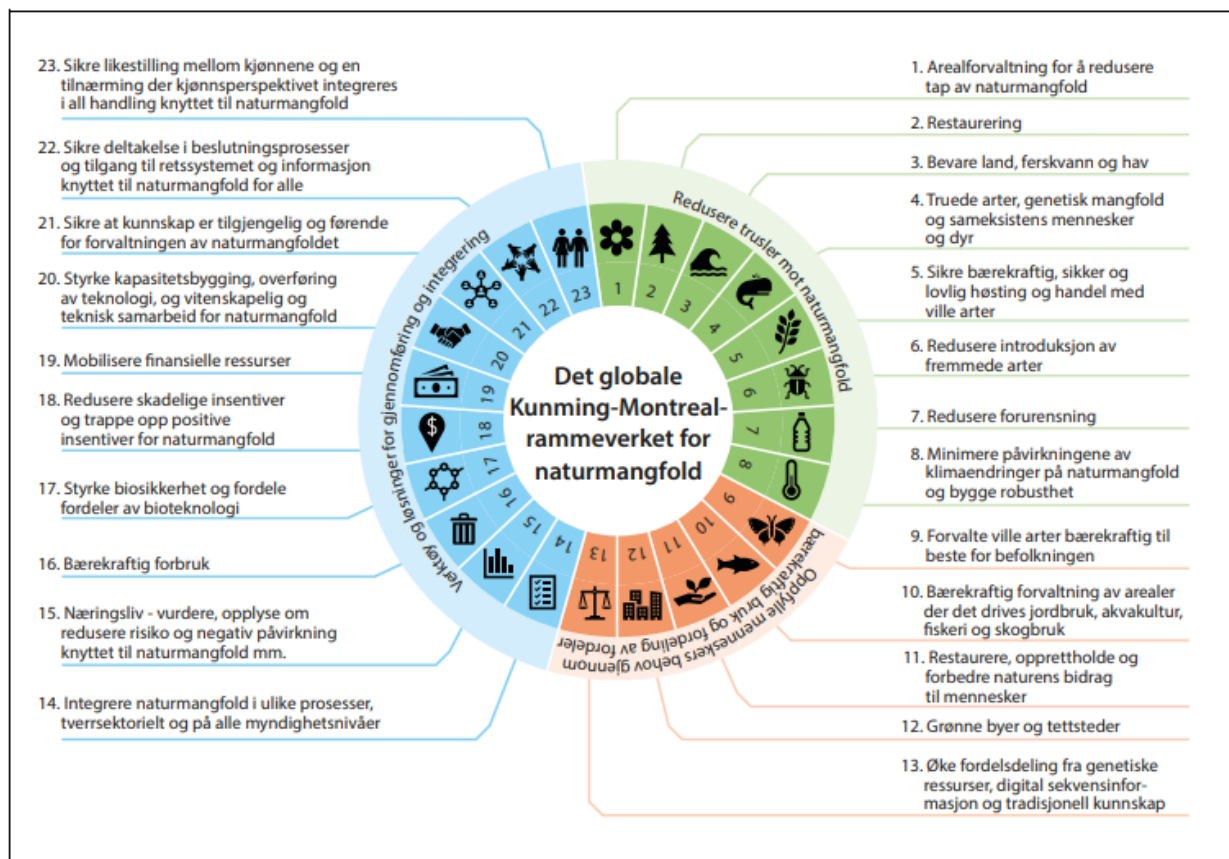
- forsynende tjenester (mat, drikkevann, medisin, fiber m.m.),
- regulerende tjenester (pollinering, beskyttelse mot erosjon og naturskade m.m.),
- grunnleggende livsprosesser (fotosyntese, jorddannelse, næringsstoffkretsløp og vannkretsløp), og
- opplevels- og kunnskapstjenester (rekreasjon, friluftsliv, naturbasert reiseliv, stedsidentitet og åndelig berikelse).

1. Overordnede føringer

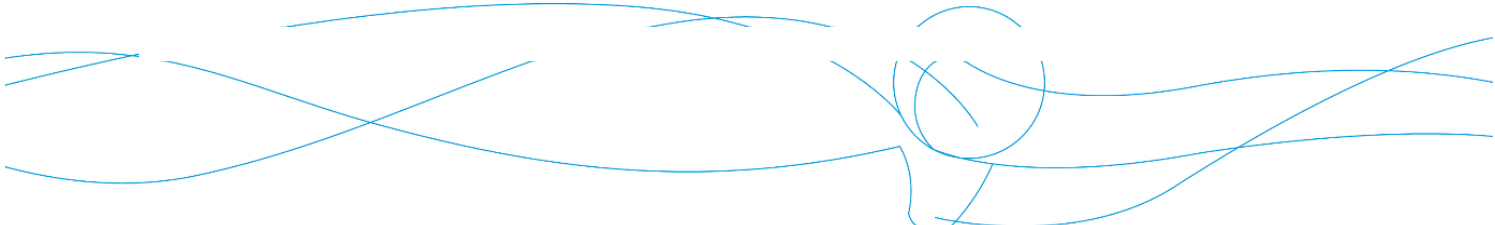
Det er en rekke lover, planer, vedtak og avtaler som er førende for kommunens ansvar og arbeid for å ivareta naturmangfoldet. Målene som er fastsatt i kommuneplanens samfunnsdel og i klima- og miljøplanen er viktige føringer for naturmangfoldsplanen. I oversikten nedenfor er det listet opp og linket til noen av de mest sentrale føringene for planarbeidet. Listen er ikke uttømmende.

1.1. Internasjonale avtaler

[FNs naturavtale](#), [FNs bærekraftsmål](#) og [Parisavtalen](#) danner sammen med nasjonale klimamål utgangspunktet for kommunalt klima- og miljøarbeid. Med bakgrunn i internasjonale avtaler og nasjonale klimamål, har Gjesdal kommune målsetninger i klima og miljøplanen, om å bevare minst 30 % av landareal og rehabilitere 30 % av ødelagt natur innen 2030.

Figur 2: Naturavtalens mål. Kilde: Stortingsmelding 35

1.2. Sentrale nasjonale og regionale føringer

Regjeringen har forventning om at alle landets kommuner skal fremme bærekraftig utvikling. Gjennom [nasjonale forventninger til lokal og regional planlegging 2023-2027](#), legges det et tydelig ansvar på kommunene om at [Norges klima- og miljømål](#) skal legges til grunn for samfunns- og arealplanlegging i kommunen. [Stortingsmelding 35 \(2023-2024\)– Bærekraftig bruk og bevaring av natur](#), og [Stortingsmelding 14 \(2015-2016\) - Natur for livet](#), er med på å danne utgangspunkt for kommunens arbeid for å ivareta naturmangfoldet lokalt. Plan- og bygningsloven og naturmangfoldsloven er overordnede lovverk for denne planen, i tillegg vil særlover med tilhørende forskrifter gjelde i enkeltsaker.

Sentrale nasjonale og regionale føringer og strategier

[Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging i kommunene](#)

[Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet](#)

[Nasjonal strategi for restaurering av vassdrag](#)

[Naturstrategi for våtmark](#)

[Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag](#)

[Nasjonal pollinatorstrategi](#)

[Utviklingsplan for Rogaland 2025-2028- regional planstrategi](#)

[Regionalplan for vannforvaltning \(2022-2027\)](#)

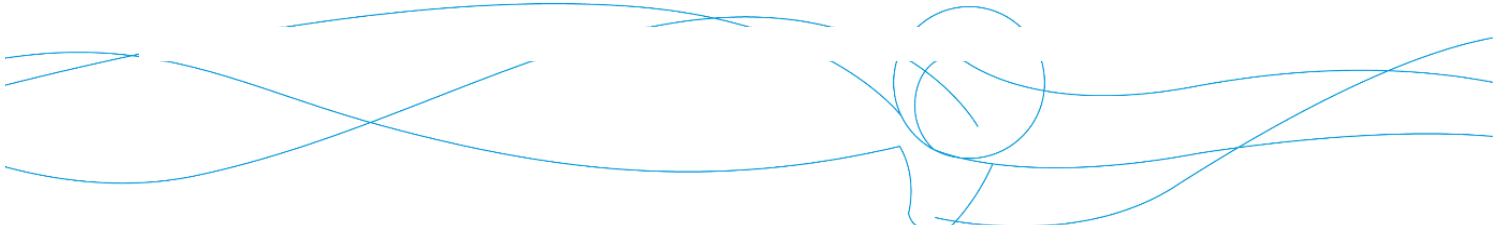
[Regionalplan for friluftsliv og naturforvaltning \(2017-2024\)](#)

[Regional heiplan \(2012\)](#)

[Regionalplan Jæren og Søre Ryfylke \(2023\)](#)

[Regionalplan for natur og klimaomstilling \(under utarbeidelse\)](#)

[Fylkesplan for regional utvikling, areal og mobilitet](#) (igangsatt planarbeid)

1.3. Kommunale føringer

[Planstrategien 2023-2027](#) sier noe om planbehovet og revidering av planer i gjeldene kommunestyreperiode.

[Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2035](#), heretter omtalt KPS, er kommunens overordnede styringsverktøy. Kommunedelplanen for naturmangfold følger opp av ett av hovedsatsingsområdene i samfunnsdelen, *bærekraftige lokalsamfunn*. Naturmangfoldplanen er et kunnskapsgrunnlag og en sjekklister for å sørge for at naturen blir ivaretatt når vi utvikler Gjesdal.

Arealstrategien i samfunnsdelen fungerer som bindeledd mellom samfunnsplanlegging og arealplanlegging. Naturmangfoldplanen supplerer samfunnsdelen ved å definere arealnøytralitet og hvordan arealnøytralitet kan fungere i praksis i Gjesdal kommune.

[Kommuneplanens arealdel 2023-2035](#), heretter omtalt KPA, regulerer hva som er tillatt og ikke tillatt på alle arealer i kommunen. Den inneholder viktige føringer for naturmangfoldplanen. Arealdelen er det viktigste verktøyet for å følge opp naturmangfoldplanen, for eksempel ved at retningslinjene i naturmangfoldplanen innlemmes som bestemmelser i KPA ved framtidige revisjoner.

Bestemmelser fra [regionalplan for vannforvaltning](#) 2022-2027, er allerede innarbeidet i kommuneplanens arealdel.

Gjesdal kommune sin [klima- og miljøplan](#) (vedtatt 2024) har følgende målsettinger for naturmangfold:

- a. Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.
- b. Ingen arter og naturtyper skal utrykkes: utviklingen til truede arter og naturtyper skal bedres.
- c. Et representativt utvalg av naturen i Gjesdal skal tas vare på for kommende generasjoner.

Parallelt med arbeidet med naturmangfoldplanen har det pågått arbeid med å revidere kommunens kulturmiljøplan. Selv om planen ikke direkte beskriver sammenheng mellom kulturmiljø og naturmangfold, beskriver den hvordan ulike kulturmiljø i Gjesdal opp gjennom tidene har påvirket både landskap og natur.

Andre relevante planer og dokumenter

[Landbruksplanen](#) (vedtatt 05.02.18)

[Forvaltningsplan for hjortevilt, planperiode 2021-2025](#)

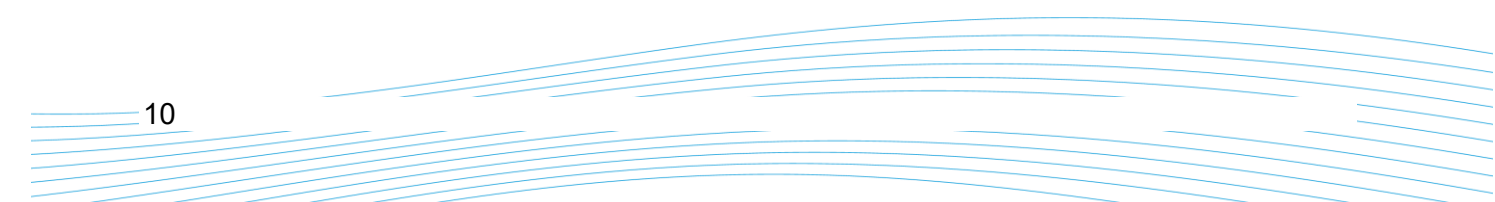
[Forvaltningsplan for Ragstjørna naturreservat \(2005\)](#)

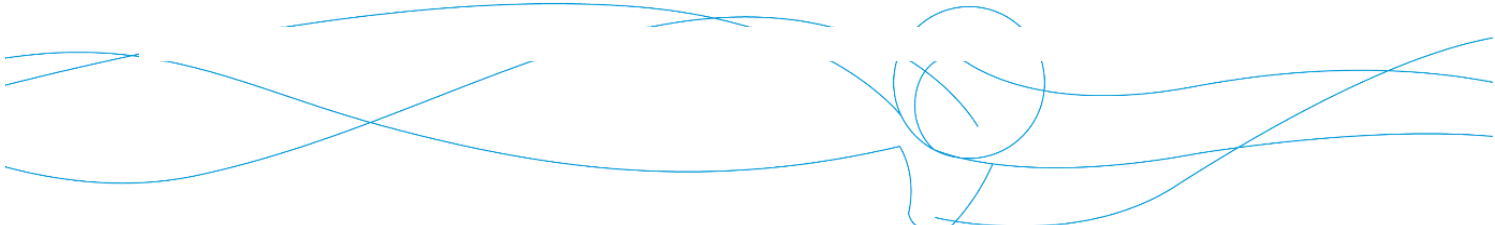
[Forvaltningsplan for Frafjordheiane landskapsvernområde \(2007\)](#)

[Tiltaksplan for Figgjovassdraget \(2019\)](#)

[Hovedplan for vannforsyning, avløp og vannmiljø \(2016-2026\)](#)

[Humleplanen](#)

2. Fokusområder og mål

I gjeldende kommuneplan, KPA og KPS, og klima og miljøplan (K&M) er det angitt følgende fokusområder og mål for naturmangfoldet:

Bevare og restaurere natur

- unngå nedbygging og fragmentering av naturområder (KPA/KPS)
- restaurere minst 30 % av forringet natur innen 2030 (K&M)
- verne minst 30 % av kommunens landareal innen 2030 (K&M)
- bli en arealnøytral kommune gjennom ansvarlig arealforvaltning (KPS)
- vurdere mulighet for tilbakeføring av byggeområder til landbruk, natur og friluftsliv, LNF (KPA)

Kunnskapsbasert naturforvaltning

- utarbeide areal- og naturregnskap (KPA)
- ha oversikt over hvilke naturtyper og arter kommunen forvalter (K&M)
- overvåke jordhelse, vassdrag og verdifulle naturtyper (K&M)

Skjøtsel og økologisk balanse

- ta vare på økosystemene gjennom riktig skjøtsel av naturområder og grøntarealer (K&M)
- i størst mulig grad bruke stedegne arter og bekjempe fremmede arter (K&M)
- legge til rette for pollinerende insekter (K&M)

Blågrønn struktur og friluftsliv

- bevare og styrke blågrønne strukturer, inkludert utmarksområder og nærfriluftslivsområder (KPS)

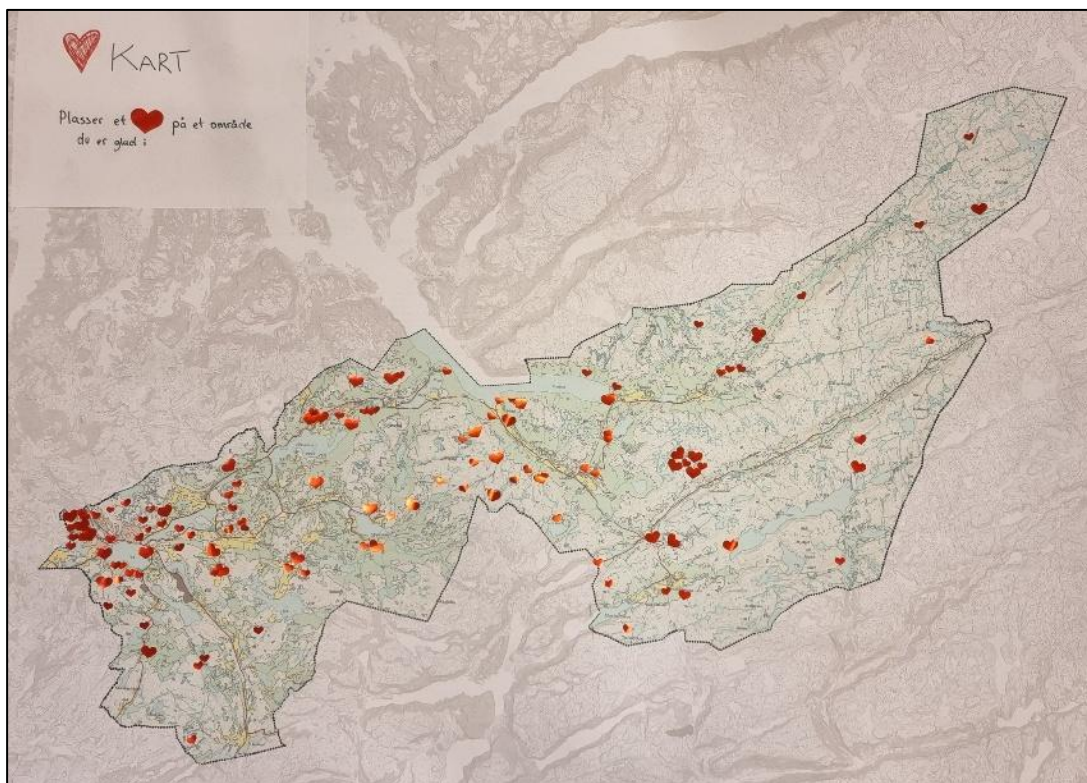
Miljøvern og forurensningskontroll

- redusere forurensning og jobbe for å stoppe bruk og utslipp av miljøgifter (K&M)

3. Medvirkning

I arbeidet med planen har det blitt vektlagt å sikre involvering av aktørene med størst påvirkning på naturmangfoldet i kommunen, se vedlegg 5. Bøndene, som eier og forvalter det meste av arealet i kommunen, har blitt prioritert i involveringsarbeidet. Styret i bondelaget har deltatt på tre dialogmøter i planprosessen. Vi har søkt å få til medvirkning med organisasjoner med spesiell kunnskap om naturmangfold, uten å lykkes med gjennomføringen. Internt i kommunen er det hovedsakelig avdelingene teknisk drift, arealbruk og utbygging som har bidratt med innspill. Det har også vært et samarbeid med Statsforvalteren i Rogaland, Miljødirektoratet, Rogaland fylkeskommune og kommunene Hjelmeland, Lund og Vindafjord.

Gjennom spørreundersøkelser til innbyggere og frivillige organisasjoner, og dialogmøter, har vi har fått mange gode innspill på hvilke områder som er viktige å bevare. Innbyggere i kommunen har også fått tilbudet om å plassere et hjerte på kommunekartet på et område de er glad i. Det er store variasjoner i hvilke områder innbyggere anser som viktige, alt fra lokal hverdagsnatur til kjente og ukjente turmål i hele kommunen. Det er også et gjengående engasjement for områder som er avsatt til utbygging eller har forslag om arealendringer, som Midtfjell og Vallresknuten. Av de vi har vært i kontakt med gjennom planarbeidet, er gjengangeren at innbyggere i Gjesdal kommune, både liten og stor, verdsetter naturen i kommunen.

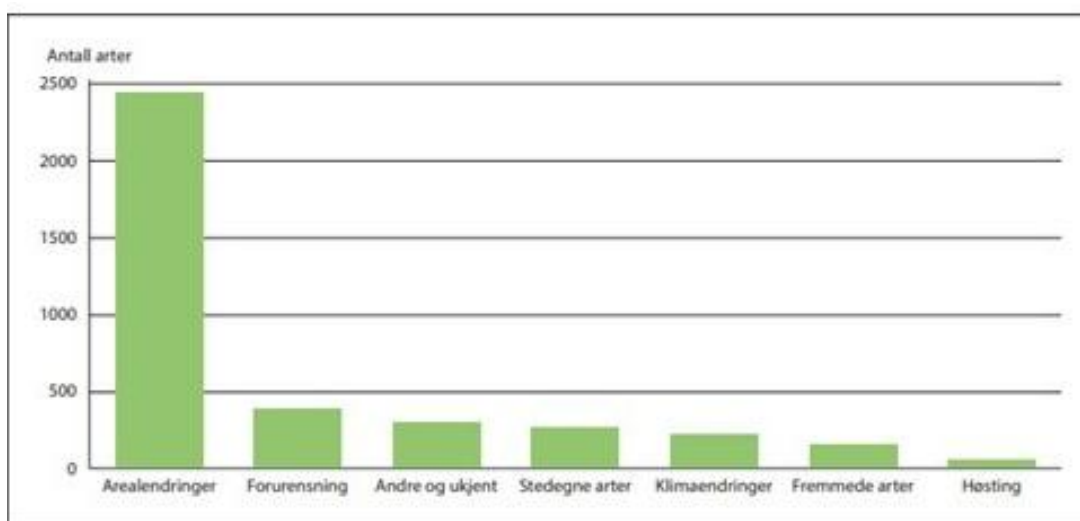

Figur 3: Hjerterkartet viser områder i kommunen innbyggerne er glad i

4. Naturmangfold i Gjesdal kommune

Gjesdal kommune har et rikt naturmangfold og har naturtyper som er typisk for kystlandskap og for fjell- og heilandskap. Planens kunnskapsdel gir sammen med aktuelle vedlegg, en samlet oversikt over kunnskapen vi har om naturmangfoldet i Gjesdal kommune. I kunnskapsdelen henvises det til aktuelle kunnskapskilder, databaser og kartlegginger.

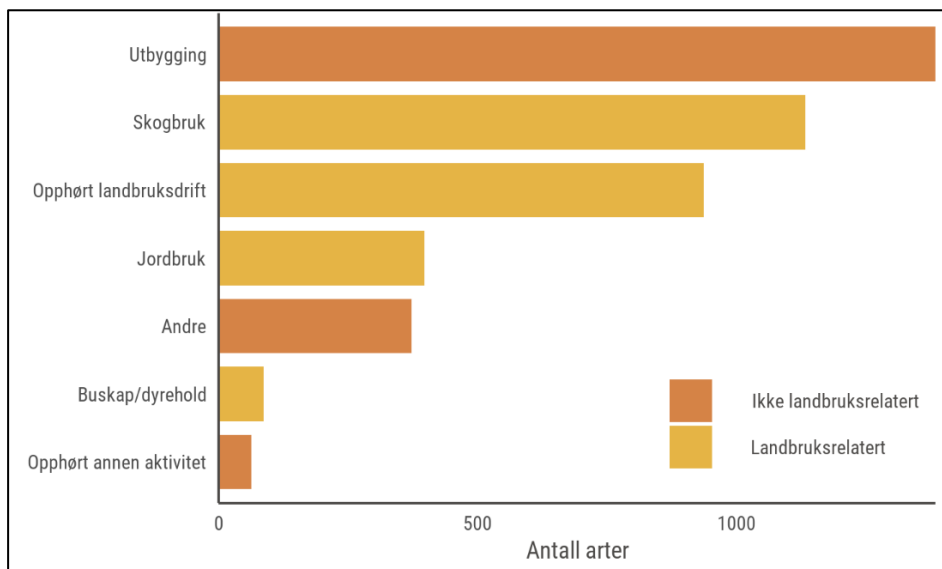
4.1 Hva er de største truslene mot naturmangfold i kommunen?

Figur 4: Negative påvirkningsfaktorer på arter i fastlands-Norge sortert etter antall arter som påvirkes. Kilde: Stortingsmelding 35/ Artsdatabanken

Nasjonale oversikter påpeker at naturmangfoldet i Norge står overfor en rekke alvorlige trusler som kan medføre tap av arter og ødelagte/forringede økosystemer og reduserte økosystemtjenester. Nasjonale trusler mot naturmangfold, sett i sammenheng med lokal kunnskap, utgjør følgende trusselsituasjonen mot naturmangfoldet i Gjesdal kommune.

Arealendringer, herunder utbygging av boliger, næring, infrastruktur, vannkraft (inkludert pumpekraftverk), fritidsbebyggelse, masseuttak, opphør av jordbruk og intensivering av jordbruk (nydyrking, massedeponering og gjødsling), er den klart største trusselen mot naturmangfoldet i kommunen. Arealendringer resulterer i nedbygging av verdifull natur og oppdeling (fragmentering) av leveområder.

Figur 5: Antall truede arter som påvirkes negativt av ulike former for arealendringer på land.
Kilde: Artsdatabanken

Forurensning, herunder langtransportert forurensning (svoveldioksider, nitrogendioksider m.m.), grunnforurensning fra gamle deponier, fossile utslipp til luft og vann, plastforurensning, næringstilførsel og kjemikalier som skader både land- og vannlevende organismer. Lyd- og lysforurensning er også en kilde til forurensning.

Klimaendringer¹, påvirker naturmangfoldet ved at temperatur- og nedbørsmønstre endres og kan gjøre leveforholdene for arter mer utfordrende. Styrregn og overvannshåndtering, lengre vekstsesong, mildere vintre med mindre snø, fare for flom og skred og stigende tregrense er å anta at er Gjesdal kommune sine største sårbarheter med tanke på klimaendringene.

Fremmede arter utkonkurrerer lokale arter og forstyrre økosystembalansen. Kunnskapsdelen, vedlegg 3, gir god oversikt over hvilke konkrete trusler som truer de ulike naturtypene vi forvalter i Gjesdal kommune.

¹ Det skal utarbeides en egen oppfølgingsplan for klimatilpasning, som også vil inneholde en klimasårbarhetsanalyse. Denne planen skal, som naturmangfoldsplanen, være oppfølgende planer til klima og miljøplanen. Planarbeidet for klimatilpasningsplanen er ikke igangsatt pr. august 2025.

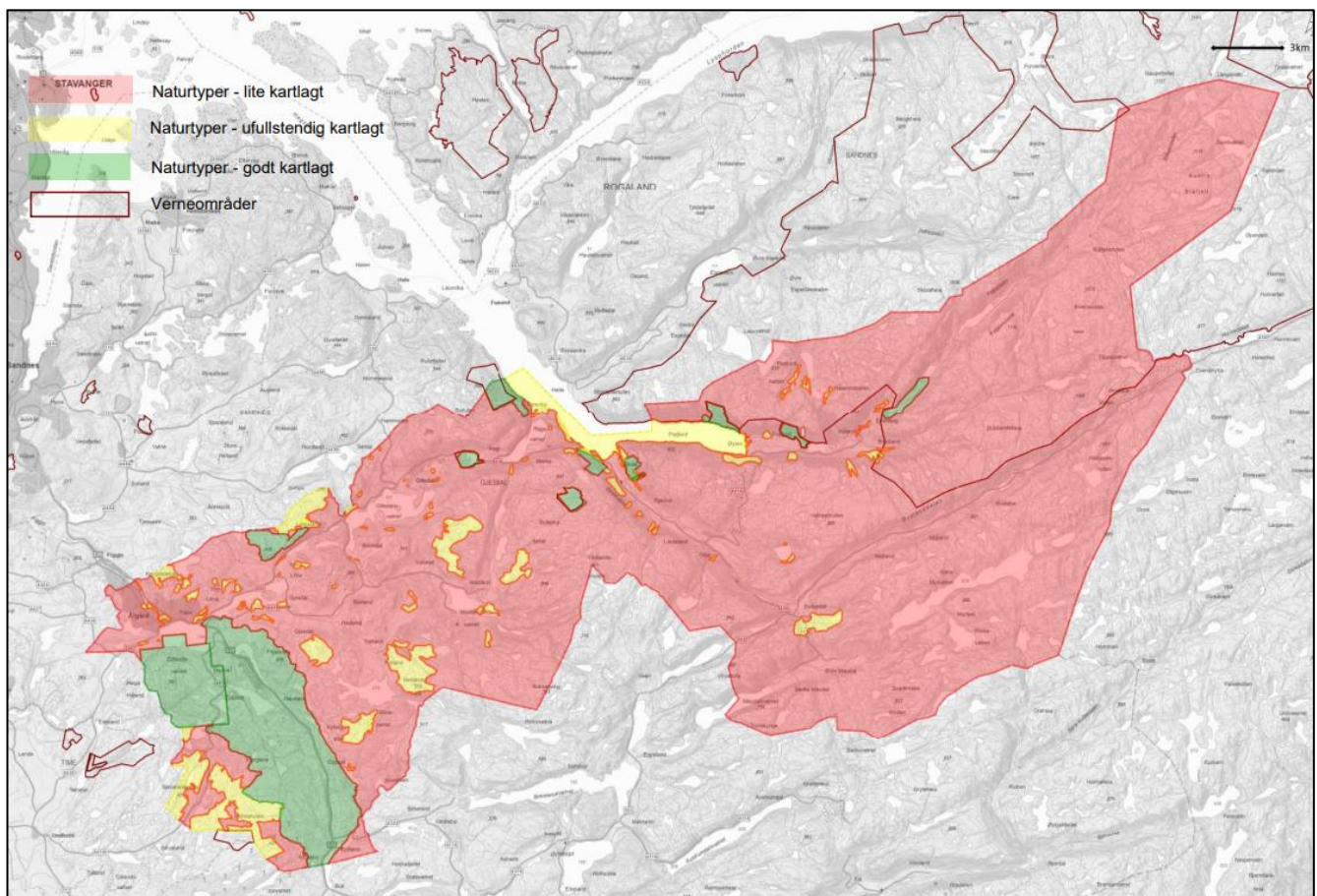
Øvrige trusler mot naturmangfoldet

Naturmangfoldet kan påvirkes negativt av friluftslivet. Enkelte arter er særlig sårbare for menneskelig påvirkning i perioder av året, eksempelvis i hekketid eller sesong for kalving. Artene vil forstyrres av motorisert ferdsel i utmark eller generell friluftslivsaktivitet i utmark. Et eksempel er hubro som avbryter hekking ved menneskelige forstyrrelser i hekketiden.

Trusler mot naturmangfoldet er beskrevet i kapittel 1 i kunnskapsdelen. Kunnskapsdelen synliggjør også hvilke trusler som er særlig krevende for de ulike naturtypene som er registrert i Gjesdal, samt påpeker hvilke mulige tiltak som kan iverksettes for å redusere trusselens påvirkning på den gitte naturtypen.

4.2 Hva har vi allerede kartlagt av naturmangfold i kommunen?

Gjennom planarbeidet er det utarbeidet et statuskart som angir status av *naturtypekartlegging* i kommunen, figur 6. Statuskartet angir kun kartlagte naturtyper, ikke naturmangfoldet i sin helhet. Statuskartet er basert på kartlegginger fra offentlige databaser utført etter den til enhver tid gjeldende instruks fra Miljødirektoratet. Artskartlegginger fremkommer ikke av statuskartet.

Figur 6: Statuskart for naturtypekartlegging i Gjesdal kommune. Se fargekodeforklaring på grønne, gul og røde områder i tabell på neste side. Områder underlagt vern er markert med rød strek i grensene for verneområdet.

Nivå	% areal	Areal (km ²)	Defensjon	Kommentar
Godt kartlagt	8 %	53 km ²	Arealer kartlagt etter NiN-metodikken. Store deler av arealet og/eller forventet antall naturtypelokaliteter er fanget opp.	Store deler av arealet er vurdert på en systematisk måte. Deler kan allikevel være mindre godt kartlagt.
Ufullstendig kartlagt	5 %	34 km ²	Arealer kartlagt etter DN-håndbok 13. Hvilke naturtyper som er inkludert varierer, og det er ikke gjort en systematisk og sammenlignbar arealdekkende kartlegging.	Kartleggingene som foreligger kan ha god kvalitet, men er av eldre dato og det kan være behov for oppdatert kartlegging.
Lite kartlagte	87 %	626km ²	Ingen eller kun enkelte områder er kartlagt innenfor et snevert antall naturtyper.	Arealer hvor naturtypekartlegging ikke har vært gjennomført, i den grad det er utført kartlegging er den spredt og ivaretar kun små arealer.

Grønne områder i kartet tilsvarer godt kartlagt arealer etter NiN metodikken. I 2015 bestemte Stortinget at all naturtypekartlegging i regi av offentlig sektor, skal foregå ved bruk av kartleggingssystemet Natur i Norge, NiN. NiN ligger til grunn for utarbeidelsen av norsk rødliste for naturtyper, og har presise regler for hvordan naturtyper og naturvariasjoner skal beskrives. Resultatet av kartleggingen fremstilles på en sammenlignbar måte. Grønne områder indikerer god kunnskap om naturtyper. Kunnskapsgrunnlaget er likevel sannsynligvis utilstrekkelig til å fatte vedtak i enkeltsaker. I saksbehandling må kvaliteten og detaljeringsgraden i tilgjengelig kartlegging vurderes, og det kan være behov for ytterligere undersøkelser før vedtak fattes.

Gule områder er kartlagt etter Direktorat for naturforvaltning sin håndbok, [DN-håndbok 13](#). Områdene kan være ufullstendig kartlagt, og kartleggingene er ofte av eldre dato. Håndbok 13 omfatter 56 naturtyper. Resultatet fremstilles ikke med samme sammenlignbare måte som kartlegging etter NiN-instruksen. Røde områder tilsvarer lite kartlagte områder.

Metodikken for statuskartet er samme metodikk som er benyttet at flere kommuner i Norge². Statuskartet er lagt under kartlag for verneområder (rød eller grønn skravur i kartet). Dette er gjort for å synliggjøre at Gjesdal kommune har store områder som er lite kartlagt, men underlagt vern. Ettersom områdene er underlagt vern, og derav ikke er under press, er det ikke behov for å prioritere naturtypekartlegging av området.

² Alle kommuner i gamle Viken fylkeskommune har angitt kartleggingsstatus etter denne metodikken.

I Gjesdal kommune har vi detaljert kunnskap naturtyper for ca. 13 % av kommunens areal. For store deler av kommunen mangler det fortsatt både kartlegging og dokumentert kunnskap. Til tross for dette gir de godt kartlagte områdene et tydelig bilde av et rikt og variert landskap med betydelige naturverdier. Gjesdal kommune har naturtyper som inngår i kulturlandskap, våtmark, skog, fjell og hei, fjord og sjø, innsjøer og vassdrag og artsrike tjern.

I Gjesdal kommune er det registrert flere sårbare og verdifulle naturtyper, blant annet kystlynghei, naturbeitemark, beite- og slåttemyrer, regnskog og brakkvannsdelta. Disse naturtypene representerer viktige leveområder for et bredt spekter av arter og har høy biologisk verdi.

Kystlynghei er en utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven og er klassifisert som sterkt truet. Den er sjelden i store deler av landet, men forekommer i betydelig omfang i Gjesdal. Det gir kommunen et særlig ansvar for bevaring og skjøtsel. De øvrige naturtypene vi har et spesielt forvaltningsansvar for, er naturtyper med høy biologisk verdi og som er leveområder for mange arter.

Eksempler på truede arter, ansvarsarter og fremmedarter spesielt for Gjesdal, er beskrevet i kunnskapsdelen til planen. Se også vedlegg 4 for fullstendig oversikt over kartlagte naturtyper i kommunen.

Figur 7: Kystlynghei på Madlandsheia. Foto: Gudrun Kristensen

4.3 Hvilke områder og arter er særlig viktige å bevare?

Kommunen har gjennom plan- og bygningsloven myndighet til å planlegge og styre arealbruken innenfor kommunens grenser.

Ansvar for arealforvaltning i kommunen innebærer et ansvar for å ta vare på naturmangfoldet i kommunen, herunder naturtyper av utvalgt eller viktig verdi, og artsmangfoldet. Kunnskapsdelen utdypet hva som gjør registrerte naturtyper og artsmangfold viktig for naturmangfoldet i Gjesdal. Følgende naturtyper og arter er særlig viktig å ta hensyn til i kommunens arealplanlegging:

Utvalgte og rødlista naturtyper

Utvalgte naturtyper er underlagt et særskilt vern gjennom naturmangfoldloven § 52. Kystlynghei³, slåttemyrer⁴ og hule eiker⁵ er utvalgte og rødlista naturtyper som er registrert i Gjesdal, og som vi har et lovpålagt særskilt ansvar for å ivareta. Kommunen har spesielt mange store og viktige områder med kystlynghei, en viktig naturtype som er sterkt truet på nasjonalt nivå. Kommunen har også rødlista naturtyper som boreonemoral regnskog, flommarkskog og åpen flomfastmark, som er naturtyper som er viktige å ivareta.

Nasjonalt, regionalt og lokalt viktige naturtyper

Naturbeitemarker⁴, våtmarker³ og skogområder⁶, herunder regnskog og edelløvskoger, bergvegger og bekkekkløfter, brakkvannsdelta⁶ og viktige bekkedrag⁷, er noen av de registrerte naturtypene med enten nasjonal, regional eller lokal verdi i Gjesdal.

Artsmangfold⁸

Helhetlig bevaring av naturområder er den viktigste prioriteringen for å ta vare på artsmangfoldet i kommunen. Hver art innehar en unik rolle i økosystemet. Tap av en art kan forstyrre næringskjeder og økosystemprosesser, og kan få store konsekvenser. Gjesdal kommune skal ha et særlig fokus på ansvarsarter og rødlista arter i kommunen. Hubro, villrein, elvemusling, solblom, laks og kysthumle er eksempler på arter vi har et særskilt ansvar for.

Blågrønne strukturer⁹

Hverdagsnatur, kantsoner langs vassdrag, naturområder, forflytningskorridorer og overvintringsområder er svært viktig å bevare for å ivareta artsmangfoldet i kommunen. De blågrønne strukturene har også en svært viktig funksjon med tanke på klimatilpasning ettersom de bidrar til både flomdemping, vannregulering, erosjonssikring og større økologisk robusthet.

³ Kunnskapsdelen kap.2.1

⁴ Kunnskapsdelen kap. 2.2

⁵ Kunnskapsdelen kap. 2.3

⁶ Kunnskapsdelen kap. 2.5

⁷ Kunnskapsdelen kap. 2.6

⁸ Kunnskapsdelen kap. 5

⁹ Se også figur 12 i kap. 4.5 og kunnskapsdelen kap. 6.3

Store trær¹⁰

Store trær i urbane strøk har både en estetisk viktig funksjon i byrommet, men har også en viktig funksjon med tanke på klimatilpasning og beredskap. I perioder med ekstreme nedbørmengder har store trær en forsinkende effekt på vannet og kan ta opp litervis med vann som ellers vil gå rett i overvannssystemet. Store trær tar også opp og lagrer karbon.

Inngrepsfri natur¹¹

Inngrepsfri natur (INON) er naturområder som ligger mer enn 1 km tyngre tekniske inngrep (vesentlige terrenginngrep). INON-områder er ofte leveområder til mange arter som er avhengig av store, stille, sammenhengende og urørte naturområder for å overleve. Tap av disse områdene kan medføre dårligere livsvilkår for flere arter eller tap av biologisk mangfold.

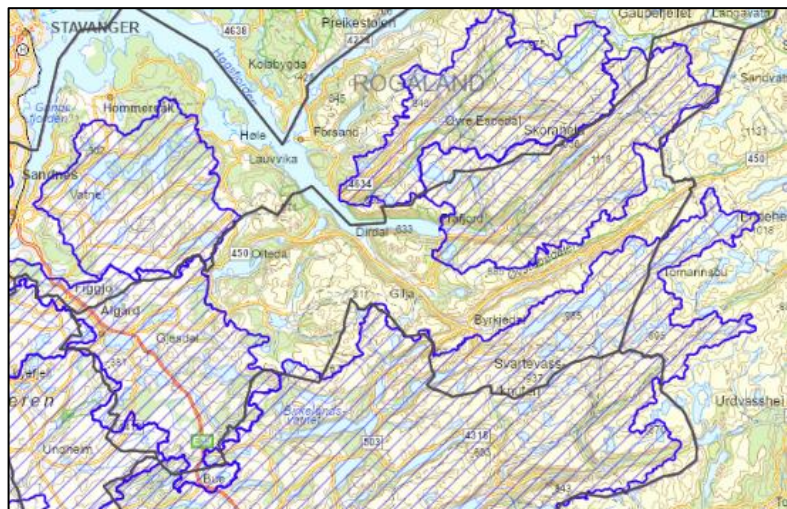
Stille og mørke områder¹²

Gjesdal kommune har arter som er sårbare for støy og lys. Eksempelvis avbryter Hubro hekking ved menneskelige forstyrrelser, mens nattpattedyr, fugler og insekter er særlig avhengig av nattemørket.

Vannområder¹³

Gjesdal har et stort antall bekker, elver og vann, i tillegg til fem verna vassdrag. De verna vassdragene i Gjesdal er Bjerkreimsvassdraget, Figgjovassdraget, Frafjordvassdraget, Håvassdraget og Orrevassdraget.

Vannområdene har et rikt naturmangfold og har sentrale økosystemfunksjoner. I regionalplan for vannforvaltning er det fastsatt egne miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bruk av vannforekomstene i regionen. Gjennom deltakelse Dalane, Jæren og Ryfylke vannområde, er vi ansvarlige for å foreslå tiltak og gjennomføre tiltak for å nå overordnede regionale miljømål for vannområdene i vår kommune.

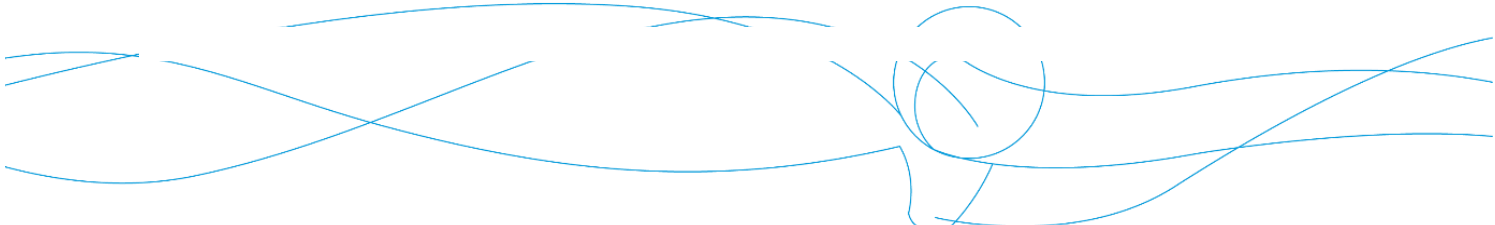
Figur 8: Verna vassdrag i Gjesdal

¹⁰ Kunnskapsdelen kap. 2.3

¹¹ Kunnskapsdelen kap. 6.1

¹² Kunnskapsdelen kap. 6.3 og 6.4

¹³ Kunnskapsdel kap. 2.6

4.4 Hvilket kartleggingsbehov har vi i kommunen?

I Gjesdal kommune har vi forvaltningsansvar for flere sårbare og verdifulle naturtyper. Vi har, som tidligere nevnt, naturtypekartlegginger for ca. 13 % av kommunens areal. For store deler av kommunen mangler det fortsatt både kartlegging og dokumentert kunnskap. Dette understreker behovet for videre kartlegging.

Det er også behov for økt kunnskap om hvilke naturarealer i Gjesdal kommune som er egnet for vern, samt omfang og plassering av natur som kan restaureres.

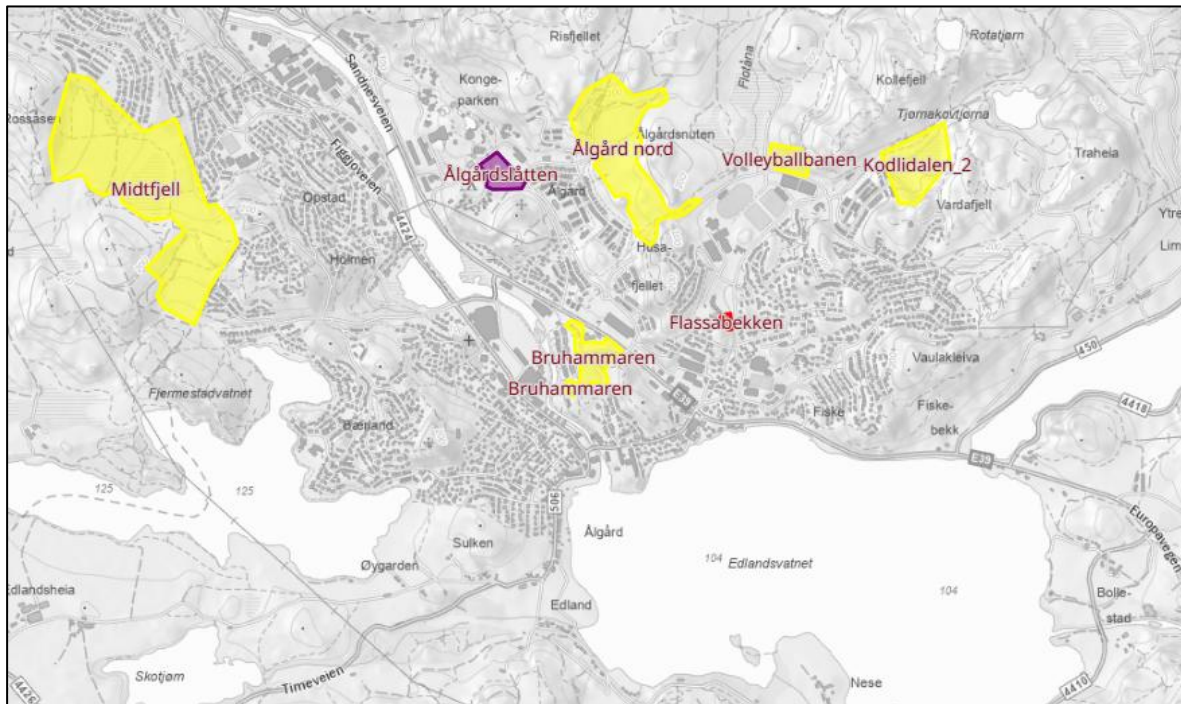
I dette kapittelet er det gjort en prioritering av identifiserte kartleggingsbehov i Gjesdal kommune. Prioritering av kartleggingsbehov henger sammen med hvilke områder og arter som er særlig viktig å bevare (kap. 4.3), som igjen er underbygget av planens kunnskapsdel.

Pressområder utbygging:

Naturområder som er truet av utbygging og/eller større naturinngrep, og som er lite eller mangelfullt kartlagt, bør kartlegges for å vite om vi står i fare for å bygge ned eller fragmentere utvalgte, viktige og/eller rødlista naturtyper eller viktige leveområder.

Vi er kjent med at flere naturområder i kommunen står under press. Enkelte av disse er allerede avsatt til utbyggingsformål i gjeldende planer, andre ikke. Tidligere naturkartlegging i plansammenheng har vært mangelfull, noe som gjør det utfordrende å vurdere områdenes verdi og sårbarhet. For å sikre en forsvarlig behandling av pressområder fremover, er det avgjørende at naturtype- og artskartlegging gjennomføres før det tas beslutninger om endret arealbruk i planarbeidet.

Kartutsnittet i figur 9 angir pressområder på Ålgård. Registrerte pressområder for utbygging på Ålgård, er områder som pr dags dato er ubebygde områder, men som er satt av til utbygging i plan, kommunens planreserve. Gule områder er avsatt til boligutbygging i plan. Lilla områder er områder som er avsatt til næringsutbygging i plan.

Figur 9: Pressområder på Ålgård

Pressområder innenfor landbruket

1.februar 2025 trådte ny [forskrift om lagring og bruk av gjødsel](#) i kraft, etterfølgende krav av forskriften skal gradvis fases inn i 2026 og 2027. Ny gjødselsforskrift vil trolig øke behovet for økt spredeareal og landbruksnæringen, og vil også kunne medføre et økt antall søknader om nydyrking. I Gjesdal kommune er det hovedsakelig innmarksbeiter som omdisponeres i nydyrkingssaker.

Innmarksbeiter og dyrkbar jord, slik de er definert i NIBIO sin kartbase, kan være pressarealer i jordbruket. Dyrkbar jord er arealer som ikke er fulldyrka, men som ut fra agronomisk perspektiv kan dyrkes opp til fulldyrka jord. Arealene kan ha en viktig verdi for naturmangfoldet, og det er ikke gitt at dyrkbar jord kan omdisponeres. Figur 10 angir andel dyrkbar jord i Gjesdal kommune, samt andelen av den dyrkbare jorda som er underlagt særbestemmelser enten i form av at den dyrkbare jorda ligger i et av naturreservatene våre eller at den dyrkbare jorda er myr.

Dyrkbar jord, omfattet av særbestemmelser	Dekar	%
Dyrkbar jord totalt	5 344	100
Uten særbestemmelser	4 072	76,2
Med særbestemmelser * ▼	1 272	23,8

Kilde: Dyrkbar jord, årsversjon 2024, NIBIO

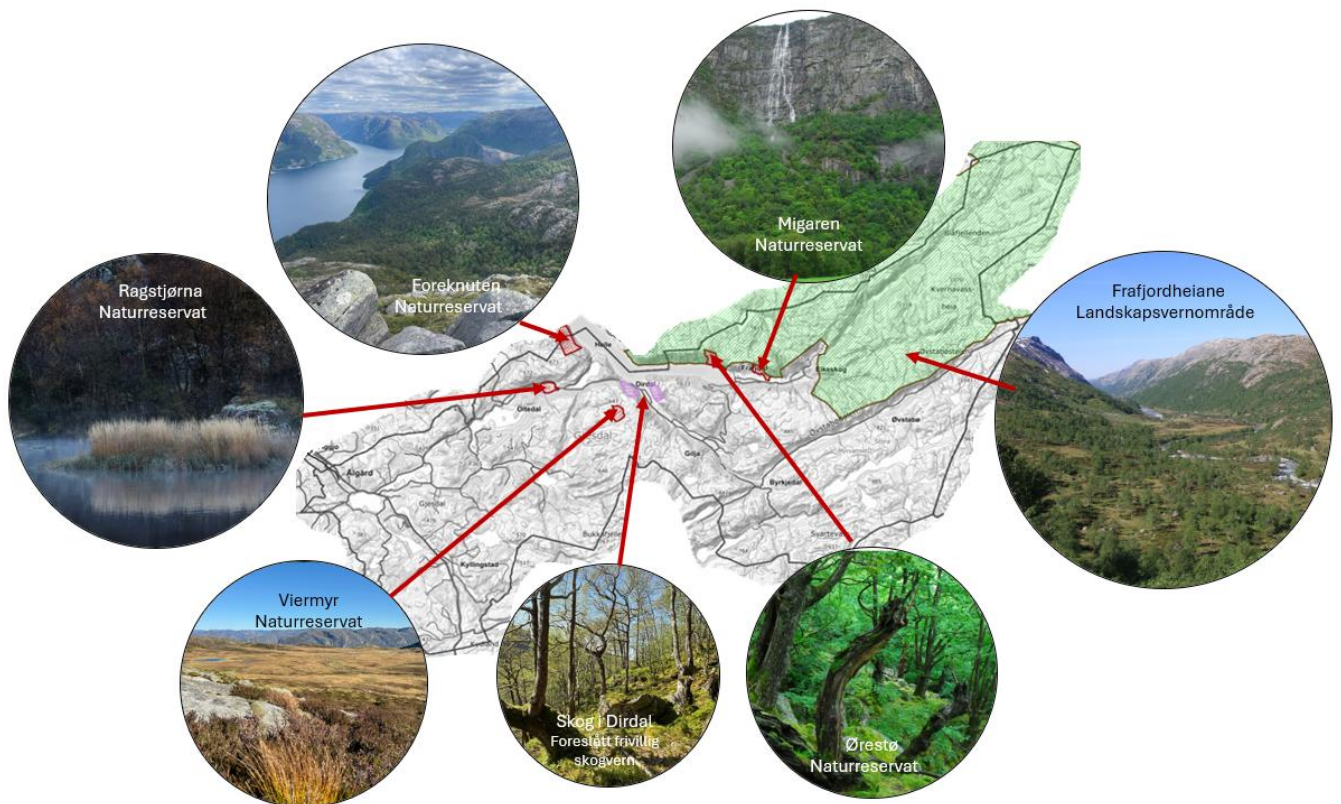
*Noe dyrkbar jord kan inngå i flere kategorier, for eksempel dyrkbar myr som ligger i nasjonalpark. Tallene for myr, planeringsjord og nasjonalpark og naturreservat kan derfor ikke summeres. For Dyrkbar jord med særbestemmelser er disse arealene bare telt én gang.

Figur 10: Dyrkbar jord med og uten særbestemmelser. Kilde NIBIO

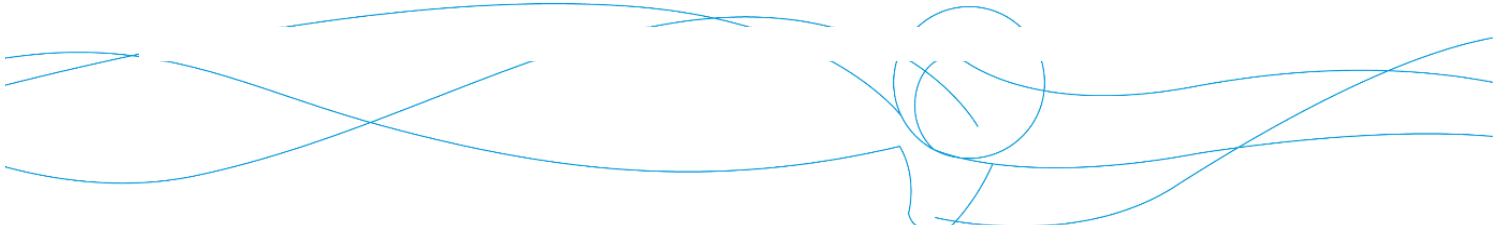
For å unngå at viktige naturtyper går tapt, bør innmarksbeiter, utmarksbeiter og dyrkbar jord prioriteres av naturtypekartleggingen innenfor landbruket.

Verneområder

Gjesdal kommune har som mål å ha vernet 30 % av landarealet innen 2030. Områdene som vernes bør dekke et representativt utvalg av naturtyper. 25,3 % av landarealet i Gjesdal er underlagt vern, hvorav 24,7% er Frafjordheiane landskapsvernområde. I arbeid med å finne nye aktuelle vernekandidater bør kysttypisk natur, som kystlynghei, bekkekløfter og bergvegger og naturbeitemarker, være prioritert. Verna vassdrag i kommunen er ikke inkludert i mål om vern.

Figur 11: Verneområder i Gjesdal

Navn	Dekar overflate-areal	% vernet areal	Verneform	Formål
Foreknuten	1.004	0,2	Naturreservat	Bevare gammel, urørt, kystprega, særlig furuskoq.
Ragstjørna (både vann og land)	548	0,1	Naturreservat	Bevare et viktig hekke og overvintrings-område for fugl, og et kvartær-geologisk viktig område med et større stein-blokksystem.
Viermyr	717	0,1	Naturreservat	Bevare flatmyr og noe bakke-myr av stor plantegeografisk interesse.
Frafjord-heiane	154.800	24,7	Landskaps-verneområde	Se lenke til Frafjordheiane Naturbase
Ørestø	724	0,1	Naturreservat	Se lenke til Frafjordheiane Naturbase
Migaren	520	0,1	Naturreservat	Se lenke til Frafjordheiane Naturbase
SUM	158.313	25,3	-	

For å oppnå målet i klima og miljøplanen om å verne 30 % av landarealet i Gjesdal, må det indentifiseres mulige områder i kommunen som kan være egnet for vern, gjerne gjennom frivillig skogvern.

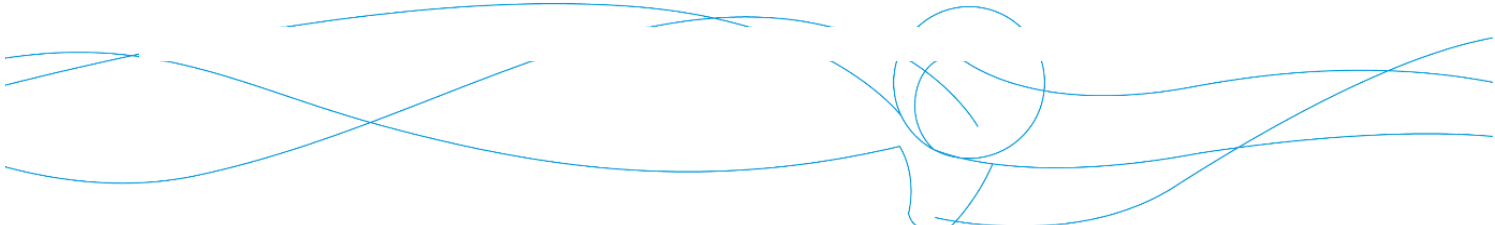
I forbindelse med arbeidet med utredninger av områder aktuelt for supplerende vern har Statsforvalteren i Rogaland vurdert flere mulige områder i Gjesdal kommune som aktuelle: Skoger i Dirdal (frivillig skogvern), Neseåna (Ålgård), Kyrkjemyra (Gjesdal), Solbjørgfjellet (Madlandsheia), Holmafjellet (Kydland) og Kvitladalen – Bjorland (Øvstabø), utvidelse av Ragstjørna naturreservat (ved Storemyr).

Kommestyret har bedt om å få fremlagt en sak om muligheter for supplerende vern av området Vallresknuten.

Limagården er også en mulig kandidat for vern både med tanke på mange gode kulturhistoriske elementer, og flere kartlagte naturtyper som svært viktig naturbeitemark, tresatt kulturmark og kystlynghei.

Forringet og restaurerbar natur

For å bli en arealnøytral kommune, og for å oppnå målet i klima og miljøplanen om å restaurere 30 % av forringet natur, er det viktige å kartlegge andel forringet natur og andel restaurerbar natur av den forringede naturen. Kommunen har på nåværende tidspunkt liten oversikt over forringet og restaurerbar natur i kommunen. Restaurering av forringet natur inkluderer både land- og vannareal.

I Gjesdal har det blitt utført en del restaureringsarbeid i vassdrag, og det pågår jevnlig restaurering og brenning av kystlynghei i kommunen. Naturen er i konstant suksesjon (forandring). Restaurering av natur krever tiltak med jevne intervaller. Intervaller av restaureringstiltak avhenger av naturtype. Restaureringstiltak for eksempelvis myr, kan være varige tiltak. Brenning av kystlynghei må gjøres jevnlig.

Blågrønne strukturer og store trær

For å unngå at viktige leveområder, forflytningskorridorer eller overvintringsområder bygges ned eller fragmenteres som følge av arealendringer, er det viktig å få oversikt over og kartfeste blågrønne strukturer¹⁴ og store trær i kommunen. Kartlegging av blågrønne strukturer innenfor tettstedsgrensene og i landbruket bør prioriteres ettersom dette er områder under mest press.

Fremmedarter

Fremmedarter utkonkurrerer lokale arter og forstyrre økosystembalansen. I artsdatabanken sitt [artskart](#) fremgår registrerte fremmedarter, men mye kartlegging gjenstår. Vi må bli klar over hvilke fremmedarter som truer ulike områder i kommunen, og utarbeide en strategi for å bekjempe fremmede arter, slik at både kommunen og entreprenører kan ta informasjonen med i sine prosjekter for å hindre videre spredning. Strategi for fremmedarter kan inkluderes i grøntstrukturplan (vedtatt i planstrategien).

Friluftsliv

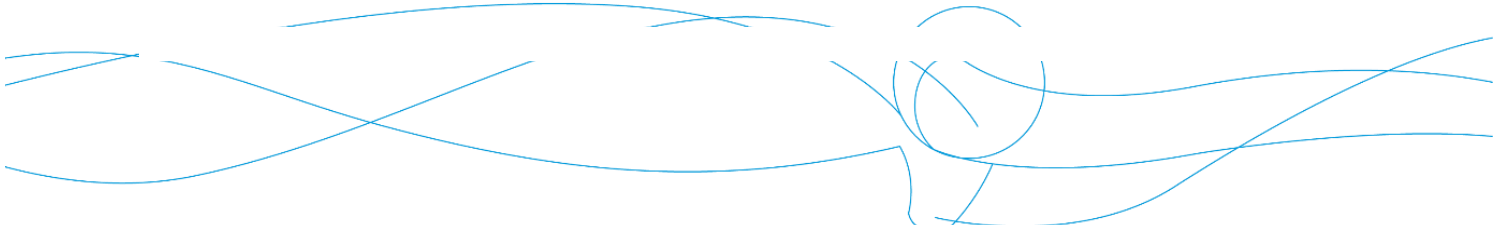
Naturmangfoldet kan påvirkes negativt av ferdsel i utmark gjennom friluftsliv og annen menneskelig aktivitet. For å kanalisere friluftslivet, og for å kunne gi målrettet og relevant informasjon om områder i knutepunkter for friluftslivet, bør friluftslivets ferdselsårer kartlegges og kartfestes. Denne kartleggingen er viktig blant annet for å sørge for at stier legges utenom kjente hekkelokalteter for sårbare arter, og for å iverksette tiltak for å begrense skader på myr og våtmark kan gjennomføres. Naturmangfoldplanen må brukes som kunnskapsgrunnlag og være en overordnet førende plan ved utarbeidelse av plan for friluftsliv. I kommunes planstrategi er det vedtatt å lage plan for friluftsliv.

Artskartlegging

Gjesdal skulle hatt bedre oversikt på artsmangfoldet i kommunen, herunder hvilke ansvarsarter, rødlista arter og fremmede arter som har leveområde i vår kommune. Vi bør søke å øke kunnskap om hvor det er rødlistede arter og ikke minst fremmede arter i kommunen.

I Norge har vi eksempelvis 13 flaggermusarter, der seks av dem er rødlistet. Flaggermus er spesielt sårbare for klimaendringer, og det er derfor viktig å få bedre kunnskap om hvilke arter som finnes i kommunen, og hvor deres viktigste leveområder er.

¹⁴ Blågrønne strukturer følger landskapsøkologiske arealprinsipper. Prinsippene er definert i kap. 4.5.

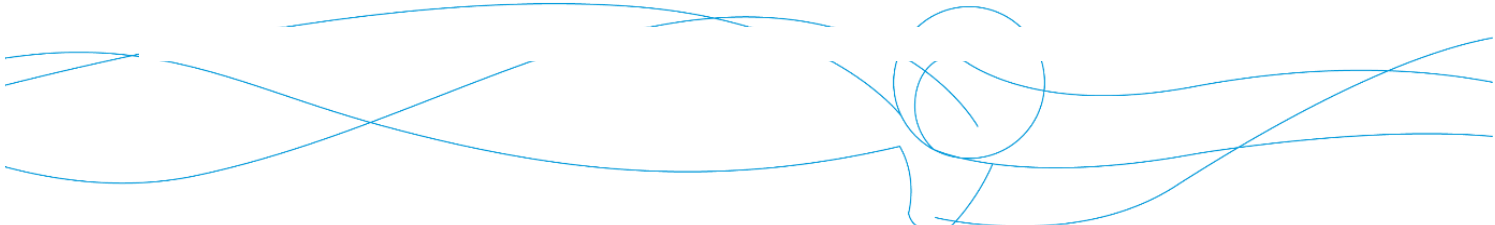

Andre kartleggingsbehov

I Gjesdal bør kartlegging av områdene beskrevet tidligere i kapittel 4.4 prioriteres.

Kommunen har også andre kartleggingsbehov. Et eksempel er mangelen på forskrift som åpner for jakt på bever. Før en slik forskrift kan vurderes, må vi ha bedre kunnskap om beverens utbredelse i kommunen. I samarbeid med Bjerkreim og de øvrige Dalane-kommunene deltar Gjesdal i et kartleggingsprosjekt støttet av Rogaland fylkeskommune. I løpet av 2025 skal frivillige kartlegge vannstrekk med GPS for å dokumentere beverens tilstedeværelse.

Gjesdal kommune tildeler årlig rundt 235 fellingstillatelser på hjort, og har i flere år hatt ordning med fri kalv. Vi mangler kunnskap om hjortens trekkruiter mellom sommer- og vinterbeite, og vet heller ikke hvilke kommuner vi eventuelt deler hjortestammen med.

4.5 Hvordan skal vi sikre ivaretagelse av naturmangfoldet i framtiden?

Gjesdal kommune har flere virkemidler for å ivareta naturmangfoldet i kommunen. Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument, og spiller en sentral rolle i hvordan naturmangfoldet forvaltes. For å styrke arbeidet bør retningslinjene fra naturmangfoldplanen vurderes innarbeidet som juridisk bindende bestemmelser i kommende revisjoner av kommuneplanens arealdel. Naturmangfoldplanen alene er ikke juridisk bindende.

Vi har opparbeidet oss bedre oversikt over hva som truer naturmangfoldet i kommunen, og hvor det er behov for mer kunnskap gjennom kartlegging. Med denne kunnskapen kan vi planlegge hvordan vi skal ivareta naturmangfoldet i kommunen. Planens handlingsdel, bærekraftig arealforvaltning gjennom landskapsøkologiske prinsipper og prinsipper for arealnøytralitet er blant virkemidlene vi vil bruke.

Planens handlingsdel

Oppfølging av naturmangfoldplanen gjøres ved hjelp av konkrete tiltak i handlingsdelen. Hvert tiltak i handlingsdelen er knyttet til det ansvarlige fagområder i kommunens administrasjon, som gis ansvar for oppfølging og gjennomføring tiltaket.

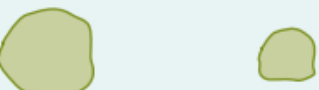
Hvordan drive bærekraftig arealforvaltning?

Betydningen av ulike naturtyper, arealer og landskapselementer varierer for forskjellige arter. Hvor langt kan en åkerhumle fly fra bolet? Hvor stort areal må vi sette av for at den skal nok blomster gjennom sesongen?

For å ivareta naturmangfoldet i kommunen i praksis er det avgjørende at landskapsøkologiske arealprinsipper legges til grunn i all arealplanlegging. Miljødirektoratet har utarbeidet en veileder for planlegging av grønnstruktur i byer og tettsteder. Figur 12 er hentet fra veilederen og synliggjør landskapsøkologiske arealprinsipper som bør danne grunnlag for arealplanlegging. Prinsippene er ment som retningslinjer og er basert på kunnskapen om de ulike plante- og dyreartenes krav til omgivelsene for å (over)leve.

De landskapsøkologiske prinsippene legges i praksis til grunn i saksbehandling når vi:

- sikrer gode og brede nok forflytningskorridorer mellom naturområder
- ivaretar store og sammenhengende grøntområder
- unngår fragmentering
- oppretter buffersoner i utbyggingsområder

PRINSIPPBEGREP	SLIK	IKKE SLIK
Avstand		
Størrelse		
Form		
Arealvariasjon		
Korridorer		
Buffersone		
Biotopmangfold		
Alder	Ta vare på gamle biotoper	Rasere all eksisterende natur, for så å plante ny
Kanteffekt		

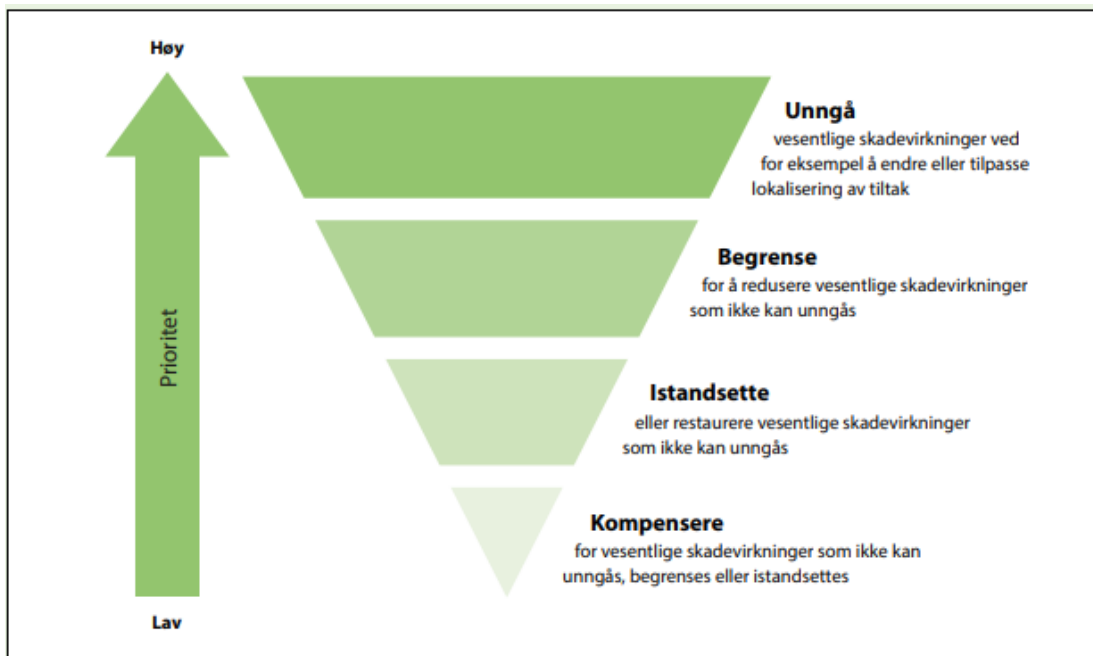
Figur 12: Viser 9 økologiske arealprinsipper som bør danne grunnlag for den grønne arealplanleggingen. Prinsippene er ment som retningslinjer og er basert på kunnskapen om de ulike plante- og dyreartenes krav til omgivelsene for å (over)leve. (Kilde: Veileder M1)

Arealnøytralitet

KPS fastsetter mål om at Gjesdal skal bli en arealnøytral kommune. Målet med arealnøytralitet er å bygge ut minst mulig jomfruelig areal ved å gjenbruke og fortette områder som allerede er utbygd, fremfor å bygge ned natur og jordbruksarealer.

Det betyr at vi skal unngå å bygge ned:

- naturarealer
- jordbruksarealer
- frilufts- og grøntområder
- parker
- grøntkorridorer i tettbygde strøk
- hundremeterskoger¹⁵

Figur 13: EUs tiltakshierarki for arealforvaltning. Kilde: Stortingsmelding 35

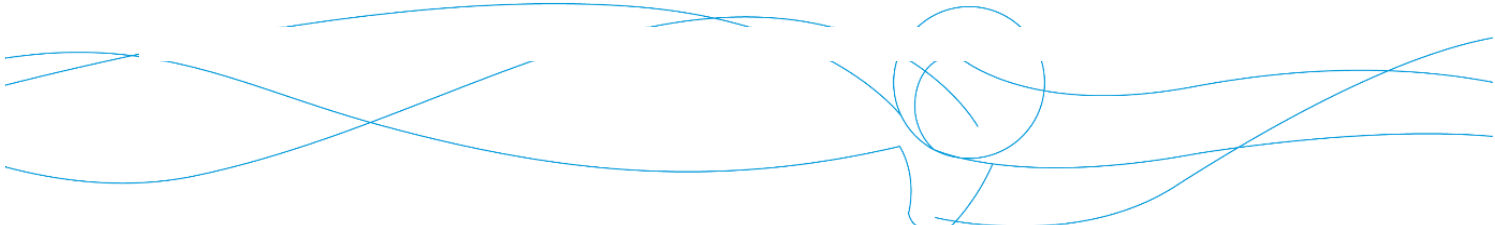
Areal og naturregnskap

Areal¹⁶ – og naturregnskap er et verktøy som brukes for å overvåke og dokumentere endringer i arealbruk over tid. Arealregnskapet gir oversikt over hvordan arealer faktisk brukes og /eller planlegges brukt. Naturregnskap gir informasjon om utbredelse av og tilstanden på naturtyper.

Det finnes pr i dag ingen nasjonal metode for utarbeidelse av areal- og naturregnskap. På nasjonalt og regionalt nivå pågår det et stortilt arbeid med areal- og naturregnskap. Miljødirektoratet arbeider med en metodikk for areal- og naturregnskap som forventes klar ila 2026. Rogaland fylkeskommune har et pågående prosjekt for å utvikle [areal- og naturregnskap](#) for alle kommuner i fylket.

¹⁵ Med hundremeterskoger mener vi hverdagsnaturen i nærheten av der folk bor. Natur innenfor tettstedsgrensene

¹⁶ [Areal- og naturregnskap - KS](#)

Ved neste rullering av KPA vil det være naturlig å definere hvordan kommunen skal arbeide med målet om arealnøytralitet. Dette innebærer også og samtidig ta i bruk tilgjengelige verktøy for å utarbeide areal og naturregnskap for å få en mer detaljert oversikt over den faktiske statusen for arealbruk i kommunen.

Planvask

Planvask innebærer en gjennomgang av eldre, vedtatt arealplaner for å vurdere om de fortsatt er i overensstemmelse med kommunens gjeldende mål, nasjonale forventninger og lov og forskrift. Dette medfører vurdering om å oppheve eller endre utdaterte planer.

Kommunen skal ifb. neste revidering av KPA vurdere om det er områder med arealreserve som sammenfaller med områder kommunedelplanen identifiserer som særlig viktig å bevare eller karbonrike arealer. Dette er områder der planvask kan være aktuelt.

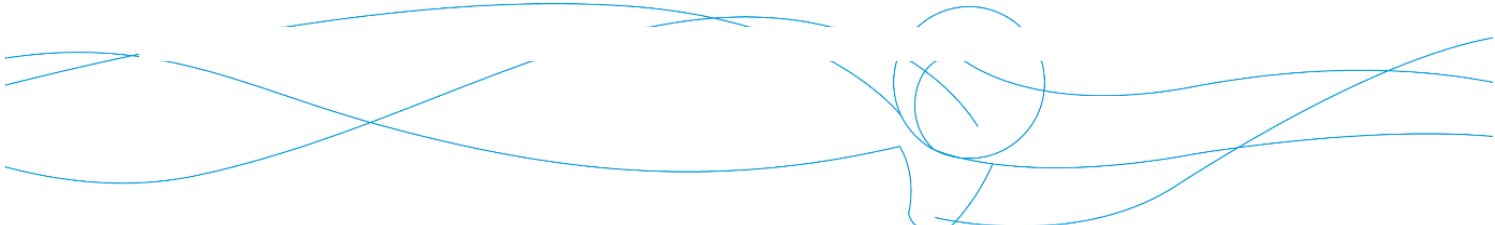
Øvrige tiltak

Store deler av arealene i Gjesdal eies og driftes av bønder. Bøndene i Gjesdal har med andre ord en nøkkelrolle for å ivareta naturmangfoldet i kommunen. Å opprettholde samarbeid med landbruksnæringen er et viktig tiltak både for å ivareta naturmangfoldet i kommunen og for å finne en farbar balanse mellom ivaretagelse av naturmangfoldet og å sikre nødvendig matproduksjon, med mål om å bidra til at grunneierne velger løsninger som ivaretar naturmangfoldet. Dette kan blant annet gjøres gjennom ulike tilskuddsordninger som både kommunen og bøndene selv kan søke på.

Lag- og foreninger, innbyggere, samt kommunens administrasjon, næringsliv og friluftslivet er viktige aktører for å ivareta naturmangfoldet. Gjesdal kommune bør drive målrettet informasjons- og holdningsarbeidet rettet mot nevnte aktører.

Det pågår allerede viktig arbeid og samarbeid både på regionalt nivå og mellom kommunene i Rogaland. Gjesdal kommune vil fortsette å involvere seg i arbeid som allerede pågår blant annet arbeid i vannområder, klimanettverk og annet kommunesamarbeid, samt oppfølging og samarbeid med Statsforvalteren og fylkeskommune.

8. Retningslinjer

Retningslinjene i naturmangfoldplanen skal være førende for plansaker, utbyggingsprosjekter, byggesaker og landbrukssaker der naturmangfold kan bli berørt. I tillegg skal de legges til grunn i den daglige skjøtselen av kommunens grøntområder.

For å sikre at retningslinjene får juridisk virkning, foreslås det at de innarbeides som bindende bestemmelser i KPA ved neste rullering.

Det er flere bestemmelser i KPA som omhandler naturmangfold. KPA har bestemmelser og retningslinjer for:

- elver, bekker og vassdrag i § 1.6
- motorisert ferdsel i utmark i § 2.3.4
- bruk av sjø og vassdrag i § 7.1
- natur- og friluftsområder i § 7.5
- områder med kartlagt naturtyper i § 8.7
- naturmiljø i retningslinje L.

5.1 Forslag til nye generelle retningslinjer til naturmangfoldsplnen

5.1.1 Utbygging

Utbygging og arealendringer skal i hovedsak skje etter prinsippene i tiltakshierarkiet for arealnøytralitet og landskapsøkologiske arealprinsipper, definert i kap. 4.5.

Tiltakshaver er ansvarlig for at det gjennomføres kartlegging av naturmangfold etter NiN-metodikken der det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag.

Utbygging, skal så langt det er mulig, ikke gå på bekostning av utvalgte og/eller viktige naturtyper, rødlista arter eller viktige blågrønne strukturer.

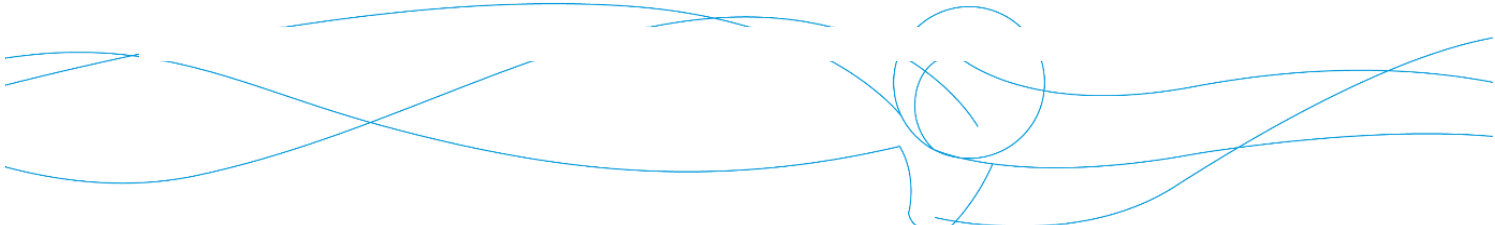
Skader og ødeleggelser på naturmangfoldet inkludert negativ påvirkning i form av forurensing m.m. skal så langt det er mulig unngås. Forurensing i form av lys eller lyd bør begrenses og tilpasses omgivelsene.

Se også 5.1.3-8.

5.1.2 Arealer avsatt til LNFR-formål i KPA inkludert kjerneområde landbruk

Intensivering i landbruket, herunder nydyrking, utvidet spredeareal, og landbruksveier, samt opparbeidelse av turveier skal, så langt det er mulig, ikke gå på bekostning av utvalgte og/eller viktige naturtyper, rødlista arter eller viktige blågrønne strukturer.

For tiltak som går på bekostning av viktig naturmangfold bør det iverksettes nødvendige og realistiske avbøtende tiltak for å redusere eller kompensere for negative konsekvenser i tråd med naturmangfoldloven § 69.

Skader og ødeleggelser på naturmangfoldet, inkludert negativ påvirkning i form av forurensing m.m. og skal unngås. Forurensing i form av lys eller lyd bør begrenses og tilpasses omgivelsene.

Nydyrking bør fortrinnsvis forekomme på innmarksbeiter, jf. [Forskrift om nydyrking](#)

Landbruksveier skal behovsprøves og det skal velges en trasé som gir minst mulig skade på naturmangfoldet.

Turstier skal behovsprøves og det skal velges en trasé som gir minst mulig skade på naturmangfoldet.

Se også 5.1.3-8.

5.1.3 Utvalgte naturtyper

Forekomster av utvalgte naturtyper, herunder kystlynghei, hule eiker, slåttemark og slåttemyr, skal bevares i henhold til naturmangfoldloven § 4 og forskrift om utvalgte naturtyper § 52. Tiltak som kan forringe naturtypens økologiske tilstand er ikke tillatt uten særskilt tillatelse. Regelverket gjelder uavhengig om naturtypen er registrert eller ikke.

Enkeltvedtak i utvalgte naturtyper, skal registreres i [Miljøvedtaksregisteret](#).

Utvalgte naturtyper er registrert i [temakart Rogaland](#), «Utvalgte naturtyper»

5.1.4 Myr og våtmark

Tiltak som medfører drenering, nedbygging eller annen negativ påvirkning av myr og våtmark, er i hovedsak ikke tillatt. Unntak gjelder for restaureringstiltak som dokumentert forbedrer myr og våtmarkers økologiske tilstand, jf. naturmangfoldloven §§ 8–12.

Myr og våtmarksområder er registrert i [temakart Rogaland](#)- «Aktuelle analyser» - «Karbonrike areal, Myr, prioritert» og «Vær og klima, klima - karbonrike areal».

Det gjøres oppmerksom på at alle kommunens myr- og våtmarksområder trolig ikke er registrert eller kartlagt.

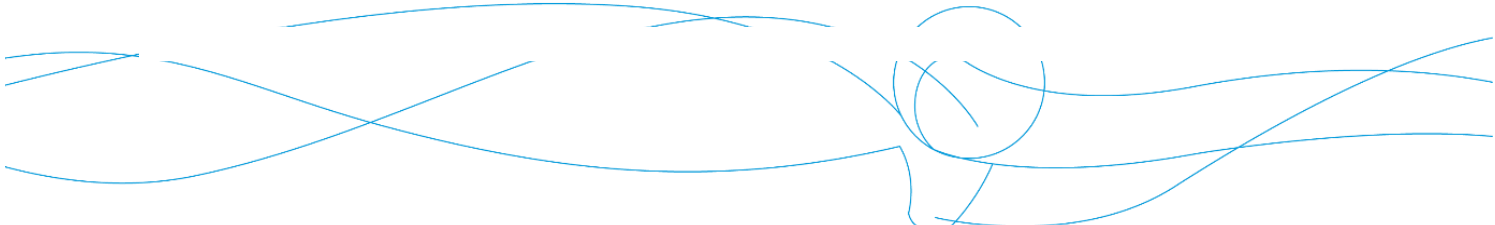
5.1.5 Kartlagte naturtyper

Det er som hovedregel ikke tillatt med tiltak som kan forringe nasjonalt, regionalt og lokalt viktige naturområder.

Det er som hovedregel ikke tillatt med vesentlige terrenginngrep jf. pbl § 20-1 som forringer viktige naturområder, viktige blågrønne strukturer eller INON-områder.

Nasjonalt og regionalt viktige naturtyper er registrert i [temakart Rogaland](#), temakartlag «Viktige naturtyper».

5.1.6 Store trær

Store stedegne trær innenfor tettstedsgrensene skal som hovedregel bevares.

Bevaring av store trær må inkluderes i reguleringsplan. Å bevare store trær innebærer at det må settes av tilstrekkelig plass til at rotsystem og trekrone kan utvikle seg fritt.

Stammen til trær som må felles, skal legges til sides på et egnet sted.

Store trær er trær med en stammediameter i henhold til artsdatabanken sin [tabell](#) (4TS Trestørrelse). Diameter skal måles 130 cm over terreng.

5.1.7 Vilt

Viktige leveområder, trekkveier og korridorer for vilt skal søkes ivaretatt. Tiltak som kan forringe leveområder eller trekkveier for vilt bør unngås.

Viltområder er registrert i [temakart Rogaland](#), «Art – Viltområde».

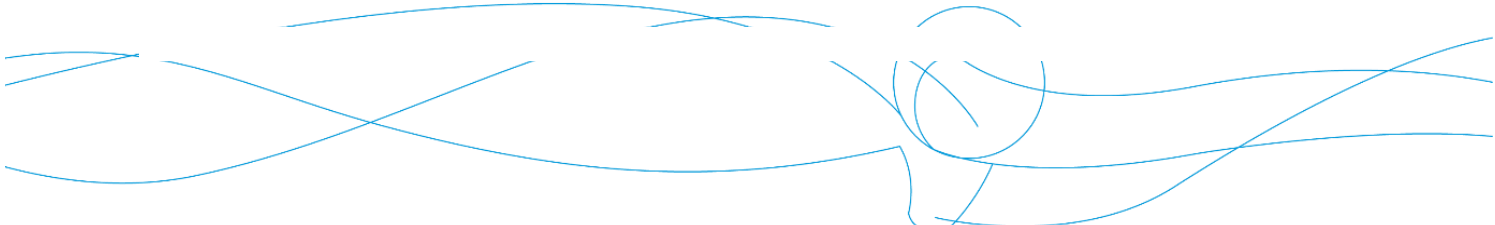
Vilttrekk fremkommer også av viltkartet i kunnskapsdelen.

5.1.8 Motorisert ferdsel i utmark

Motorisert ferdsel i utmark er forbudt jf [motorferdselsloven](#).

Tiltak som ikke er strengt nødvendige, skal utsettes til tidspunkt på året som utenfor er sårbar hekke-, kalve- og ynglingsperiode. Barnmarkskjøring skal unngås.

Notatet [Anbefalte hensynssoner for sårbare arter av fugl](#) beskriver minimumsavstander og buffersoner for fuglearter som er sårbare for forstyrrelser i hekkeperioden. Notatet bør legges til grunn for all saksbehandling. I tillegg skal det legges vekt på kartlagte leveområder for blant annet lirype, fjellrype og annet vilt, og unngå motorisert ferdsel i nærhet av disse områdene i hekkeperioden eller kalvings- eller ynglingsperioden.

Vedlegg

Vedlegg 1: Handlingsdel

Vedlegg 2: Kunnskapsdel

Vedlegg 3: Oversikt over kartlagt natur i Gjesdal

Vedlegg 4: Medvirkning i planprosessen

